SVOBODA **СВОБОДА**

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. C. No. 230. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, DECEMBER 3, 1993. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 3-го ГРУДНЯ 1993. Ч. 230. РІК С.

ПІТТСБУРҐ ВШАНУВАВ У. ДЯЧУК

Піттсбург. (М. К.) — Уляну Дячук, головного предсідника УНС вшановано як Українку 1993 Року тут на 24-му річному бенкеті Українського Технологічного Товариства у Піттсбурзі. Бенкет відбувся в суботу 27-го листопада, у репрезентаційних приміщеннях клюбу Піттсбурзької атлетичної асоціяції, що знаходиться в університетській дільниці Овкленд.



У. Дячук

Бенкет відкрила Дебора Алекса Сірко, голова товариства, вітаючи присутніх колишніх голів товариства та лавреатів нагороди Українця Року із попередніх років.

Від місцевого відділу Союзу Українок Америки привіт виголосила Слава Комічак. Вона підкреслила, що У. Дячук очолює найбільшу українську братську організацію, а це показує що в українському професійному і громадському житті жінки є здібні займати провідні становища.

Марта Пісецька-Фарлі, член Управи УТТ, підсумувала професійні осяги У. Дячук, що завершились керівними становищами не тільки в УНС, але й у громадських та харитаривних організаціях.

У своєму короткому слові, Михайло Корчинський відмітив, що із постанням незалежної України, одним з головних завдань українців в Америці — це промощувати шлях представникам української держави до політичних, промислових, фінансових і наукових кіл Америки. Ця важлива відповідальність спадає передовсім на плечі наших професіоналістів. Українське Технологічне Товариство намагається цю функцію виконувати, об'єднуючи спеціялістів різних професій.

Текст грамоти Українця Року, по-мистецьки виконаний Катериною Бойкович, відчитала Галя Полатайко. У грамоті відмічено успіхи лавреатки у організаційному і фінансовому веденні УНС, у підтримці української молоді, у цілеспрямованій допомозі Україні та у скріплюванні демократичних принципів у громадському житті.

Приймаючи нагороду, У. Дячук дала перспективний погляд на діяльність УНС за минулих сто років. У відміну до комерційних установ, УНС присвячує велику частину своїх зусиль і фондів для громадських справ. У цьому УНС показав велику вмілість достосовуватись до нових вимог і проблем, що виростають перед українською громадою у Північній Америці. Наглядними показниками вкладу УНС це: щоденник „Свобода", „Український Тижневник", „Веселка", відпочинкова оселя „Союзівка", фінансування багатьох публікацій і вдержування Інформаційного бюра у Вашінгтоні та Пресового бюра у Києві. Сьогодні допомога для розбудови української держави стоїть на першому пляні і цю функцію виконує Фонд Допомоги Україні УНС. Слово У. Дячук приявні сприйняли бурхливими оплесками, повстанням з місць та відспіванням многоліттєвія.

В рамках бенкету роздано стипендії, що їх щорічно розприділює Управа товариства потребуючим студентам. Фонди на цю ціль дають пожертви громадян Піттсбургу і околиці. Референтка стипиндійного фонду УТТ, Ґльорія Кіналь, відчитала цьогорічну листу 14-ох стипендистів, що отримали допомогу на загальну суму 4,800 дол. Три стипендії по 500 дол. були уфундовані родиною Монастерських, родиною Попінчак та Кредитовою Кооперативою „Самопоміч". Приявним стипендистам чеки вручав Г. Кіналь, колишній голова товариства.

Після вечері, що її започаткувала молитвою Д. А. Сірко, приявні забавлялись до півночі при звуках оркестри „Ромен" з Клівленду. Вдалий вечір закінчила голова товариства подякою для членів Управи: Галі Полатайко, Марті Фарлі і Миколі Котову за їх труд у підготовці бенкету.

Наступного дня, у неділю 28-ого листопада, відбулась громадська зустріч із У. Дячук, в залі української православної церкви свв. Петра і Павла у Карнеґі. Організаторами зустрічі були УТТ при співдії Піттсбурзького Комітету Допомоги Україні, головою якого є М. Корчинський. В імені УТТ збори відкрила Марта Фарлі і попросила до слова Михайла Комічака, довголітнього керівника української радіопрограми. М. Комічак очолює тепер комітет для підготови Конвенції УНС, яка відбудеться в травні 1994 року у Піттсбурзі. Він відмітив, що у багатогранній діяльності УНС питання допомоги Україні займає чільне місце.

Справи скоординованого розподілу обмежених ресурсів для найбільш доцільної і ефективної допомоги Україні була темою вичерпної доповіді У. Дячук. Сьогодні найважливішою справою є допомога демократичним силам України у переведенні виборів до Верховної Ради у березні наступного року, як до цього закликали УНС і УАКРада.

Після доповіді розгорнулась дискусія, що нею керував М. Корчинський, як модератор. Цікаві завваги про передвиборчі настрої у західній Україні подав О. Лемішко, лікар зі Львова. Про акцію кооперативних установ у ЗСА і Канаді для приспішеної організації кредитових кооператив в Україні роказав С. М. Тимяк.

Після зустрічі, учасники гостились при перекусці, що її приготовили члени відділу Української Православної Ліґи у Карнері, на чолі з М. Галущак.

КИЇВ. — Міністерство Статистики України оприлюднило дані щодо зовнішнього торгового обороту за дев'ять місяців цього року. Імпорт в Україну з держав, що колись входили до СССР, становив понад 19 мільйонів карбованців. Експорт — понад 14.5 трильйона карбованців. У торгівлі з іншими країнами Україна має позитивне сальдо, що виносить понад 4.5 трильйона карбованців.

УКРАЇНСЬКІ МІЛЬЙОНЕРИ НЕ ПЛАТЯТЬ ПОДАТКІВ

Київ (УНІАН). — Тут проти керівників місцевого споживчого товариства „Меркурій" порушено карну справу. Заступник прокурора міста санкціонував обшук у помешканнях голови та ще п'ятьох чільних працівників споживчого товариства „Меркурій", яких звинувачують у неплаченні податків.

Генеральна прокуратура України заквестіонувала законність угоди між дирекцією Республіканського стадіону в Києві та товариством „Меркурій". Голова споживчого товариства „Меркурій" Семен Юфа заявив кореспондентам, що угода цілком законна і спростовує звинувачення у неплаченні товариством податків.

Стало також відомо, що найбільший в Україні ярмарок „Меркурій" буде перенесено з Республіканського стадіону в інше місце у зв'язку із зростанням злочинности. На ярмарку міліція щодня затримує за різні правопорушення 50—90 громадян, серед яких 10—20 неповнолітніх. Новою адресою ярмарку називають Троєщину або Харківський район Києва.

УРЯД КАНАДИ СПОНЗОРУЄ ВИШКІЛ УКРАЇНСЬКИХ ДЕРЖАВНИХ МУЖІВ

Оттава. — Як частина договору поміж урядами Канади та України, канадський уряд спонзорує тепер спеціяльну програму для вищих українських урядовців, яка буде відбуватися в Оттаві заходами Канадського центру розвитку менаджменту, що зложив у тій цілі відповідну програму.

Сорок вищих українських урядовців на рівні міністрів та їх заступників мають такий перевишкіл у двотижневій програмі перейти при кінці 1993 року та з початком 1994 року. У Києві подібний перевишкіл перейде 40 вищих урядовців в Інституті Публічної Адміністрації Місцевого Управління.

Програма в Канаді включає крім доповідей, відвідини відповідних департаментів в Оттаві, Монтреалі та Торонто, нав'язання зв'язків з провінційними та місцевими урядами, як також із приватними підприємствами. Перша група із двадцяти державних мужів України приїжджає до Оттави 6-го грудня, а друга весною 94 року. Перша група буде особливо вивчати у своїх канадських товаришів справу перебудови Уряду, економічні реформи, розвиток місцевої промисловости і стосунки поміж урядами.

Ціла нова програма є запльянована на три роки коштом 4.5 міл. кан. дол. для підтримки праць згаданого новоствореного інституту в Києві. Програму провадить Канадське бюро для міжнародної освіти, а фінансоване бюром заграничних справ і міжнародною торгівлею Канади є частиною програми допомоги уряду Канади Україні в наступних трьох роках у висоті 30 міл. дол., що мають бути ужиті на технічний розвиток.

Відбулася сесія Чорноморської Асамблеї

Київ (УНІАР). — Тут від 29-го листопада до 1-го грудня проходила друга сесія Парляментарної Асамблеї Чорноморського Економічного Співробітництва (ПАЧЕС), до складу якої увійшло 9 країн: Україна, Росія, Вірменія, Грузія, Азербайджан, Туреччина, Греція, Румунія і Молдова.

До української столиці прибули 52 представники парляментів цих країн, (окрім російських) для участи у праці ПАЧЕС.

Віцепрезидент асамблеї Олександер Чародєєв, Україна, та генеральний секретар організації Фаік Кайтанжі, Туреччина, перед початком сесії заявили журналістам, що основна мета їхньої організації — сприяти підвищенню добробуту народів та стабілізації економічної ситуації у Чорноморському реґіоні, а також встановленню і зміцненню економічних зв'язків країн членів ПАЧЕС.

Президент України Леонід Кравчук і Голова Верховної Ради Іван Плющ зустрілися з президентом ПАЧЕС, головою Великих народних зборів Туреччини Гусаметдіном Джинджоруком, який відзначив конструктивну ролю України у створенні асамблеї. І. Плющ у свою чергу відзначив пожвавлення українсько-турецьких відносин і підкреслив необхідність зосередити зусилля на проблемах збереження Чорного моря від екологічної катастрофи. Голова Верховної Ради України прийняв також членів усіх національних делеґацій, які прибули на сесію ПАЧЕС.

Керівник грузинської делеґації, голова парляменту Грузії Вахтанг Ґоґуадзе висловив подяку керівникам України за допомогу Грузії у важкий для неї час. Він також передав подяку Президентові Кравчукові від Едуарда Шеварднадзе.

Керівник албанської делеґації, член політичного комітету Абді Балата відзначив ролю України в організації київської зустрічі. Про це ж говорив і керівник молдовської делеґації, голова парляменту Молдовії Петро Лучинський, який сказав: „Ви врятували честь Парляментарної Асамблеї Чорноморського Економічного Співробітництва, зробивши можливим проведення форуму в Києві, замість Москви, як намічалося раніше".

Учасники наради обмінялися думками щодо процесів, характерних для розвитку в післякомуністичних країнах Европи і заторкнули питання міжнародної реакції на ратифікацію Україною договору Старт-1. І. Плющ пояснив, що боєзаряди Україна уважає не зброєю, а матеріяльними цінностями.

Обговорено також проблеми удосконалення митних правил країн ПАЧЕС та ідею створення Чорноморського банку розвитку й торгівлі. Представник Греції Вирівакіс запропонував розташувати цей банк у місті Сальоніки, Греція.

За підсумками осінньої сесії ПАЧЕС у приміщенні Верховної Ради України 1-го грудня відбулася пресова конференція, на якій І. Плющ назвав „брутальною за формою та перекрученою за змістом" заяву ро-

(Закінчення на стор. 5)

ЗСА погодяться на торговельний компроміс з Францією

Вашінгтон. — Як інформує агентство Ассошіейтед Пресс, у вівторок, 30-го листопада, Білий Дім дав до зрозуміння, що компроміс з Францією в питаннях торгівлі є можливий. Без цього, на думку спостерігачів, загальної угоди щодо тарифів і торгівлі до 15-го грудня підписано не буде.

Минулого року, як відомо, З'єднані Стейти і Европейський союз дійшли до згоди в багатьох питаннях торгівлі, в тім числі і щодо державних субсидій для фармерів. Домовлення передбачало, між іншим, зменшення таких субсидій з боку французького уряду. Невдовзі по тому Франція потрактувала умови угоди як незадовільні, а ще через якийсь час заявила, що коли їх не буде змінено, Париж відкличе свій підпис. Тим часом З'єднані Стейти наполягали на виконанні угоди. У висліді склалася ситуація, в якій підписання Генеральної угоди до 15-го грудня не виглядало можливим.

Аж тепер, у вівторок, секретар в питаннях сільського господарства ЗСА Майк Еспі і зовнішньоторговельний представник президента Міккі Кантор, незалежно один від одного, повідомили, що компроміс з Парижем все ж може відбутися. „Якщо потрібно, ми будемо досить гнучкими", — пообіцяв М. Еспі на пресовій конференції у Вашінґтоні. „Проблему буде розв'язано", — запевнив на іншій пресовій конференції М. Кантор. Обидва вони мали намір в середу, 1-го грудня, зустрітися в Брюсселі з лордом Леоном Бріттеном, головним торговельним представником Европейського союзу, і переконати його в доцільності поступового зменшення субсидій.

Стало також відомо, що у вівторок про американсько-французьке непорозуміння говорили між собою німецький канцлер Гельмут Коль і французький президент Франсуа Міттеран, а незадовго до того з Г. Колем розмовляв телефонічно президент Билл Клінтон. Нібито Г. Коль і Ф. Міттеран прийшли до висновку, що до 15-го грудня угода повинна бути підписана. Після німецько-французьких переговорів пресовий секретар міністерства економіки Німеччини Астрід Мон сказала журналістам: „Уряд Німеччини воліє, щоб на поступки згодилися і Франція, і З'єднані Стейти".

У СВІТІ

ГОЛОВА ПАЛЕСТИНСЬКОЇ визвольної організації Ясір Арафат в розмові з журналістами на стокгольмському летовищі заявив, що Ізраїль порушує умови двосторонньої угоди. Згідно з нею, ізраїльські війська повинні цілком залишити смугу Ґази і район Єрихону, однак тепер Тель-Авів має намір тільки перегрупувати свої військові формації. „Ми з цим ніколи не погодимося, досягнута у Вашінґтоні угода опинилася під загрозою з вини ізраїльтян", — підкреслив Я. Арафат.

ОПОЗИЦІЙНА парія Бгаратія Джаната вперше за 11 років з великою перевагою перемогла у виборах до законодавчої асамблеї індійської столиці правлячий Індійський національний конгрес. Вона дістала 49 з 70 місць. Щодо причин таких неочікуваних вислідів, то впливова делійська газета „Таймс оф Індія" пише: „Перемога опозиції пов'язана з негативним ставленням виборців до уряду Індії в цілому і зокрема — до столичної державної бюрократії".

ЯК ІНФОРМУЄ АҐЕНТСТВО Ройтер, у Великобританії найближчими днями буде показаний документальний фільм, створення якого частинно спонзорувала Лібія. В основі цього фільму лежить версія, що не Тріполі, а Теґран організував знищення американського пасажирського літака над шотляндським містом Локербі в грудні 1988 року. Криваву акцію іранці нібито здійснили, мстячись за знищення іранського літака в липні того ж року над Перською затокою — ракетою, вистріленою з американського військового корабля.

КИТАЙ ЗВИНУВАЧУЄ Англію, що через неї припинився діялог щодо Гонг-Конґу. Під час чергової рунди переговорів у Пекіні англійські і китайські дипломати не могли порозумітися щодо майбутньої виборчої системи в Гонг-Конґу. „Британська сторона мусить нести відповідальність за цей неуспіх", — пише пекінська газета „Женьмінь Жібао". Річ у тому, що Китай вимагає, щоб англійська адміністрація Гонг-Конґу не ширила спосіб виборів у законодавчий орган на місцеві органи влади. Таким чином, реформаторська програма губернатора Гонг-Конґу Кріса Петтена, який має намір демократизувати політичне життя цієї покищо англійської території, може не здійснитися. Пропекінська преса Гонг-Конґу вже розгорнула пропагандивну кампанію проти програми К. Петтена.

ПРЕМ'ЄР-МІНІСТЕР ПАКІСТАНУ Беназір Бгутто засудила „порушення прав людини" в індійських стейтах Джамму і Кашмірі. В оприлюдненій в Ісламабаді заяві Б. Бгутто підкреслила, що припинення індійським керівництвом „політики репресій щодо населення стейтів" є найголовнішою умовою для започаткування пакістансько-індійського діялогу. Збільшення кількости порушень людських прав в Джамму і Кашмірі свідчить, на думку пакістанського прем'єра, що уряд Індії не готовий до призначених на 1-ше січня 1994 року перших переговорів між сторонами. Б. Бгутто просить світову спільноту сприяти пакістансько-індійському порозумінню, однак спостерігачі передбачають, що Індія, як це було вже не раз, не дозволить найменшого втручання ззовні у процес розв'язання індійсько-пакістанської проблеми.

У ВІВТОРОК, 30-ГО ЛИСТОПАДА, колишній голова совєтського КҐБ Владімір Крючков, якого тепер судять в Москві разом з іншими організаторами московського перевороту в серпні 1991 року, заявив на суді, що тодішній президент СССР Міхаїл Ґорбачов знав про підготову перевороту і таємно підтримував його керівників. В. Крючков сказав також, що є неправдою, нібито М. Ґорбачов перебував під домашнім арештом у своїй літній кримській резиденції у Форосі.

АМЕРИКАНСЬКА ЕКОНОМІКА ПОКРАЩУЄТЬСЯ

Вашінгтон. — Як інформує агентство Ассошіейтед Пресс, міністерство торгівлі повідомило у вівторок, 30-го листопада, що за липень, серпень і вересень національний валовий продукт збільшився на 2.7 відсотка, якщо виходити з річного розрахунку. Збільшення ніби виглядає невеликим, однак воно свідчить про значний розвиток економіки у порівнянні з першою половиною року: за січень, лютий і березень валовий продукт зріс на 0.8 відсотка, а за квітень, травень і червень — 1.9 відсотка.

Національний валовий продукт означає суму вироблених у межах всієї країни товарів і послуг і є головним економічним показником.

Економісти звертають увагу на той факт, що покращення цього показника в третьому кварталі року на 2.7 відсотка відбулося не зважаючи на катастрофічні літні повені у стейтах середнього заходу і сильну посуху в південносхідних стейтах. Якби не ці природні нещастя, то валовий продукт міг збільшитися в третьому кварталі щонайменше на 3.3 відсотка.

Поступове, але певне збільшення валового продукту в третьому кварталі є зумовлене декількома обставинами, передусім вірою американців у завтрашній день і поліпшення ситуації з продажем домів.

Економічні експерти передбачають ще більш значний відсоток валового продукту в четвертому кварталі цього року. Економіст Роберт Дедерік з фінансової компанії Нортерн траст стверджує, що збільшення становитиме 4.5 відсотка.

В середу, 1-го грудня, міністерство торгівлі повідомило, що ще два показники свідчать про добрий стан економіки — ними є збільшення доходів приватних компаній і збільшення капіталовкладень у будівництво.

Разом з тим є невеселі новини: у третьому кварталі зовнішньоторговельний дефіцит збільшився до 36.3 біл. дол., тобто на 5.5 відсотка в порівнянні з дефіцитом другого кварталу. На торговельний дефіцит, як відомо, впливає тяжкий економічний стан головних торговельних партнерів З'єднаних Стейтів: вони не мають достатніх фінансів на придбання американського експорту.

ВЕЧІР А. КАЛИТИ

Ню Йорк. — Тут Об'єднання Мистців Українців Америки і Літературно-Мистецький Клюб влаштовують в п'ятницю, 10-го грудня, „Вечір Андрія Калити" (Відродження старовинного ритуалу). Вечір розпічнеться о год. 6:30 в приміщеннях при 136 Друга аве. на 4-му поверсі.

В АМЕРИЦІ

АДМІНІСТРАЦІЯ БИЛЛА КЛІНТОНА повідомила про намір створити організацію, яка займеться пошуками ліків для боротьби з АІДС. „Настав час зібрати разом найкращих спеціялістів і атакувати хворобу-вбивцю", — сказала на пресовій конференції міністер охорони здоров'я Донна Шалейла, яка появилася перед журналістами в оточенні активістів кампанії у справі боротьби з АІДС. За її словами, до складу організації ввійдуть урядові експерти і спеціялісти з медичних установ, а також вчені. Очолить групу д-р Філіп Лі, який займає пост асистента міністра охорони здоров'я. За даними міністерства, кожний день від АІДС вмирають в середньому 92 американці. АІДС — головна причина смерти чоловіків віком від 25 до 44 років, переважна більшість з них — гомосексуалісти. Білий Дім і Конгрес погодилися в цьому році виділити на дослідження в ділянці АІДС понад 1.3 біл. дол., що на 21 відсоток більше, ніж у минулому фінансовому році.

ГРУПА ЗАХИСНИКІВ ТВАРИН взяла на себе відповідальність за підпали минулого вікенду. У Чикаго були підпалені чотири крамниці, в яких продаються вироби з хутра. Пожежі були швидко ліквідовані, ніхто не постраждав. „Ці акції свідчать про новий етап нашої боротьби", — сказано у комунікаті Фронту захисту тварин.

КОЛИШНІЙ ПРЕЗИДЕНТ ЗСА Джордж Буш був нагороджений орденом лицаря британської корони. Церемонію перевела королева Єлисавета II. Дж. Буш став третім колишнім президентом ЗСА, який отримав таку почесть. До нього цієї честі удостоїлися Двайт Айзенгавер і Роналд Реґен. Всі троє — республіканці.

ЩЕ ОДИН СУДОВИЙ процес почнеться 7-го грудня в Лос Анджелесі над зіркою світової слави Майклом Джексоном. Його обвинувачують в тому, що він використав у багатьох своїх піснях чужі мелодії, не маючи на те відповідного дозволу. Автори „запозичених" пісень — Ренолд Джовнс, Роберт Смит і Кліффорд Рубін — твердять, що уривки їх творів М. Джексон незаконно використав у таких популярних піснях як „Це моя дівчина", „Тріллер" і „Ми — це світ". У свій час композитори післали їх співакові, щоб почути його думку і, можливо, продати Джексонові. У розпорядженні суду є в загальному 10 годин відеозапису зізнань американського співака у цій справі, які він дав під час ґастролів у Мехіко. Однак, як повідомляє пресове аґентство АП, „Джексон може не з'явитися в суді".

У ЖОВТНІ ЗБІЛЬШЕННЯ продажу будинків перевищило всі місячні показники за останні 14 років. Ця цифра на 3.6 відс. більша від вересневої. Дещо вищий місячний показник був досягнутий у травні 1979 року. Головний економіст крайової асоціяції торгівців нерухомістю Джан Тосілло передбачив, що в цьому році буде продано майже 4 мільйони нових будинків, що на 5 відс. більше, ніж в минулому. Статистика жовтня показує, що найактивніші покупці — люди, які купують свій перший дім. Найактивнішими покупцями були мешканці заходу ЗСА, де зростання продажу будинків досягнуло 9.6 відс., у південних стейтах — 0.7 відс.

АМЕРИКАНСЬКА КОРПОРАЦІЯ Кейтерпіллар, яка є одним з найбільших у світі виробником технологій для будування доріг, дістала два багатомільйонові замовлення на свою техніку — від Узбекістану і Росії.

SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holydays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні:
(202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Postmaster: Send adress changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку-$22.00, на 3 місяці-$12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси-$1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Вибори й конституція в Росії

12-го грудня цього року відбудуться на величезному терені Російської федерації вибори до парляменту й одночасно голосування над проєктом конституції, що його пред'явив президент Боріс Єльцин. Це будуть — як і в Україні 27-го березня 1994 року — перші загальні парляментарні вибори, бо Міхаїл Ґорбачов поруч із своїми історичними заслугами для демократизації Сходу Европи, так формував російський парлямент і своєрідний суперпарлямент під назвою Конґрес народних депутатів, щоб там була поважна кількість комуністів. Нам невідомі подробиці заплянованих виборів у Росії, може, ми не торкались би тієї події, як би не цікавий широкий комунікат з Москви британського пресового аґенства Ройтера. Сказано у ньому, що Єльцин заборонив кандидатам до парляменту критикувати проєкт конституції. Мовляв: кандидати матимуть до розпорядження телевізію для передвиборчої пропаґанди, але вона має обмежитися до з'ясовування партійно-політичного „вірую" кандидата із промовчанням проблеми конституції.

Видатний російський економіст Ґріґорій Явлінський різко скритикував цю заборону Єльцина, як „протиконституційну" та пригадав, що й у вересні цього року Єльцин, знехтувавши конституцію і демократичний правопорядок, військовою силою здавив опозиційний парлямент. Коментатор аґенства Ройтера звертає увагу, що опозиціонери Єльцина не раз закидали йому стосування диктаторських метод. На цьому місці була своєчасно заввага, що у всесвітній історії відоме рятування демократії почерез тимчасову диктатуру і що ввесь Захід, з Америкою у проводі, одобрив той „диктаторський" спосіб розправи Єльцина з парляментом, який вперто був проти політичної реформи по лінії демократизації і проти економічної реформи по лінії вільного ринку.

Україні, очевидно, не може бути байдужою справа російського парляменту, як він виглядатиме після виборів 12-го грудня, — скільки там буде чорносотенців і скільки комуністів, — ті дві на око взаємосуперечні ідеологічні групи в минулому російському парляменті йшли рука-в-руку. Але нас цікавить тут передусім проблема конституції. На цьому місці була вже інформація, що проєкт нової російської конституції зредаґований найперше під кутом збереження федерації Росії. Здаючи собі справу, що різні складові мусулманські республіки, члени федерації, недвозначно схиляються до державного унезалежнення, у тому проєкті Єльцина признається складовим республікам федерації мати свої власні конституції і куди ширші права, як їх мають тепер. Єльцин очевидячки боїться, щоб публічне критикування того конституційного проєкту не змобілізувало фанатичних единонеділимців, які будуть голосувати „проти", щоб не йти на зустріч самостійницьким тенденціям мусулманських республік, багатих на різні речовини.

Українські патріоти дуже вразливі, щоб не признавати Росії нічого кращого, як це є в Україні. А втім, рівно два роки минають від всенародного референдуму в Україні не схвалено рідної конституції. І відсутність конституції в Україні, яка має визначити характер державної системи і виразно визначити компетенції окремих чинників влади, та відсутність є однією з головних причин легковажного ставлення Америки до України та є головною причиною адміністраційного хаосу в Україні, на першому місці — відсутности гармонії між Президентом і Верховною Радою. Боріс Єльцин має більше відваги у відношенні до своїх професійних критиків як її має Леонід Кравчук і президент Росії швидше зрозумів конечність мати демократичну конституцію, як це зрозуміли всі керівні державно-політичні й партійні кола в Україні. Сумно, але правдиво.

Іван Кедрин

УКРАЇНІ ПОТРІБНА СИЛЬНА РУКА

Ми, тут, українці в Америці й Канаді, не можемо дізнатися про повну правду в Україні з тамтешньої преси й пресових аґенств, бо тамтешній світ преси все ще цілком психічно не відірвався від канону комуністичної інформаційної служби, коли не вільно писати про будь-що недобре в країні і не вільно було критикувати державну владу. Адже промовчувано катастрофу великого голоду, промовчувано Чорнобиль, промовчувано кожну залізничну, летунську чи космонавтську катастрофу. Звідомлення із засідань Верховної Ради теж не з'ясовують актуальних відносин в Україні, бо тамтешнє безконечне балакунство теж не стосується сутніх болячок держави, а займається друго- і третьорядними справами чи навіть посередньо сприяють існуючому лихові. Про те лихо можна почути тільки з уст поважних і вдумливих осіб, які їздять туди і, вернувшись, оповідають правду, або з уст поважних діячів України, які не цураються говорити і про найбільші неґативи тамтешньої дійсности.

В останніх тижнях виступали на форумі Наукового Т-ва ім. Шевченка в Ню Йорку двоє першорядних доповідачів: професор історії Марта Богачевська-Хом'як, яка повний рік перебувала в Україні завдяки програмі Фулбрайта про обмін ученими, та член Академії Наук у Києві, голова НТШ у Львові Олег Романів. Підкреслювали позитиви, що їх осягнула Україна за останні два роки і не вагалися ставити крапок над неґативами. Обоє діячі науки, ні трішки не зацікавлені в якійсь політичній кар'єрі в Україні. Обоє змальовували тамтешню економічну кризу та її причини. Картина насправді пресумна, чужинцеві цілком незрозуміла, бо для зрозуміння треба знати історію понад 300-літнього перебування під правлінням царату Росії і понад 70-літньої комуністичної влади. Настала викривлена психіка, цілком своєрідний, чужий підхід до всіх проблем, цілком інший світ. Глибока криза людей, а що всі речі роблять люди, то й криза всього щоденного буття: найбільше лихо у масовому розкраданні державного майна, у повній безкарності злочинів, які підривають існування держави.

Злодійство і шахрайство в Україні не є каральне. В Росії економіст Ґайдар зумів настільки зупинити інфляцію, що так-сяк стабілізувався рубель, коли в Україні карбованець (купон) буквально з кожним днем має меншу вартість. Це спонукує десятки тисяч осіб вивозити з України крам до Росії, там продавати його за рублі, вертаючись, заробляти великі суми, купуючи карбованці. Нема митної сторожі. Не можна їхати залізницею на довшу віддаль — не заплативши, крім офіційного квитка, — куди більшого хабара. Село дає собі раду, у місті є дві касти — технократи, люди на державній верхівці не відчувають біди; народилися нові мільйонери з біжучими рахунками у чужинецьких банках, — друга, куди більша верства — це загал страшенне бідуючих людей. Наприклад, відносини у студентських гуртожитках страхітливі — студенти мусять дбати, щоб під їх неприсутність не вкрали студентові миску з картоплями — найбільшу цінність. І — цікава річ — ніхто з активних політичних діячів цим не цікавиться. Син першого прем'єра України Вітольда Фокіна, який вивіз з України десятки тисяч тонн нафти за кордон і здобуті гроші сховав до кишені, не єдиний. Знають це члени Верховної Ради, знає Президент Леонід Кравчук, але нічого не діють, щоб прикоротити цей стан.

Однаково Марта Богачевська-Хом'як як і Олег Романів прийшли до такого самого висновку: Україні потрібна сильна рука, щоб зуміла зорганізувати собі нескорумпований поліційний апарат і виарештувати злочинців без уваги на високий пост в державному апараті чи у промисловому світі. Леонід Кравчук з історичними заслугами для введення України у міжнародний світ — не годиться на пост керівника із сильною рукою. У всесвітній історії чимало прикладів, що рятували країну люди рішучі, відважні, енерґійні. Це не мусить бути військовий диктатор — не був ним Винстон Черчіл в Англії, не був ним — хоч і генерал, але найперше державний муж — Шарль де

(Закінчення на стор. 5-ій)

Володимир Жила

КНИГА, ЯКУ ВРУЧЕНО ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ

III

У статті „промова на засіданні Центральної Ради з 17-го грудня 1917", М. Грушевський підбиває підсумки успіхів Української Центральної Ради за дев'ять місяців її праці напередодні Українських установчих зборів, що мали зібратися 9-го січня 1918 року. Тут він твердо заявляє, що Україна не є „якоюсь новою молодою республікою", а відновленою державою українського народу. Тому українська державність „являється таким же старим постулятом, як наші соціяльні програми, соціяльні перспективи і досягнення". Знову у статті „Українська Народня Республіка" Грушевський дає короткий історичний огляд праці Української Центральної Ради від Другого Універсалу до Восьмої сесії Центральної ради, що відбулася в половині грудня 1917 року. У цей час на федерацію надій уже майже не було і український народ мусив утверджувати свою державність в формі політичної самостійности.

У книзі „На порозі Нової України" Грушевський показався не тільки видатним політиком, але і людиною з глибоким розумінням широких перспектив духового і економічного визволення України. Він вважав, що „процес національного випростування, розпочатий самими зверхніми реальними умовами, твердими аж занадто, подіями, мусить бути свідомо продовжений усіма усвідомленими елементами нашого громадянства, щоб знайти свою долю і свій шлях широкий у сучасних обставинах".

У цілому це дуже потрібна і змістовна книга, в якій Грушевський переконливо розглянув становище і працю Української Центральної Ради, поклавши в основу свого дослідження традиційну тематичну аналізу. Книга цінна ще тим, що її написав видатний історик і перший президент Української Народної Республіки. У ній він обговорив чимало цікавих аспектів праці Української Центральної Ради, тут же і висловив свої критичні думки про них.

З уваги на те, що книга складається з цілого ряду статтей, написаних у різні періоди творчости Грушевського, у ній трапляються незначні повторення. Проте, в основному, збережено тут науковий підхід до окремих текстів, які появилися у книзі з потрібними вступами і примітками редактора.

Книга „На порозі Нової України" удостоїлася незвичайної почести, її вручено Президентові України Леонідові Кравчукові, голові Верховної Ради Іванові Плющеві та голові Уряду Вітольдові Фокінові під час складення повноважень і припинення діяльности Державного Центру Української Народної Республіки в екзилі. Складення це відбулося в Маріїнському палаці в Києві, 24-го серпня 1992 року. Під час цієї урочистости було оголошено, що книгу в найближчому майбутньому отримають всі члени Верховної Ради та члени Уряду України.

І так, після уважного прочитання цієї без сумніву замітної і корисної книги, що так правдиво і беззастережно змальовує труднощі України 1917—1918 років, мимоволі з'являються перед нами проблеми, що їх переживає Україна сьогодні, а вони такі схожі з тодішніми і то не тільки за своєю суттю, але і за зовнішніми ознаками та виявами. І саме в тому проявляється найбільша вартість цієї праці.

Слід сказати тут й про одну ваду цієї рецензованої книги. Було б дуже корисно для України і її органів влади, яким цю книгу вручено, коли б в ній була згадка про Державний Центр Української Народної Республіки в екзилі. Бо це ж, здається, була найкраща нагода широко поінформувати батьківщину і її теперішню владу про 72 роки праці та нерівної боротьби Державного Центру Української Народної Республіки в екзилі зі злющою владою Совєтського Союзу.

У книзі вміщено портрет М. Грушевського і дві сторінки ілюстрацій з його діяльности як голови Української Центральної Ради. У частині „Додатки" надруковано деякі джерельні матеріяли з періоду Української Центральної Ради, а в частинах „Документація" і „Бібліографія подано матеріяли до 125-ліття ювілейних святкувань з дня народження М. Грушевського та список його праць в 1917—1919 роках, як також вибрані видання Любомира Винара про М. Грушевського. У книзі вміщено покажчик імен і англійське резюме. Книга появилася завдяки дотації з Видавничого фонду М. Грушевського ім. інж. Василя і д-р Тетяни Ростунів.

Підсумовуючи, хочемо сказати, що книга „На порозі Нової України" цікава, потрібна і своєчасна. У ній вдало поєднані ідейна аналіза та розкриття окремих історичних подій, що напевно привернуть увагу і то не тільки фахівців, але також і ширшого кола читачів, які цікавляться історією української державности.

Вісті з Оттави

Оттавський відділ Товариства Розбудови України (колишнє Товариство Прихильників Руху) два роки тому нав'язало близькі взаємини з містом-побратимом Житомиром. Від того часу місцевий осередок, під керівництвом д-р Юлії Войчишин, вислав для житомирської громади технологічний апарат для копіювання, медичні приладдя для житомирської дитячої лікарні, дві великі посилки з одягом для дітей та інвалідів і церковні ризи для житомирської автокефальної православної церкви, подаровані місцевою українською православною громадою.

Цього місяця, при фінансовій допомозі Канадського бюра міжнародної освіти, метою якого є „розвиток людських ресурсів в країнах Центральної та Східньої Европи" та яке спонзорувало вже цілий ряд проєктів пов'язаних з Україною, оттавське Товариство Розбудови України виготовило проєкт, метою якого було переслати до бібліотеки Державного Музею в Житомирі колекцію книжок (приблизно 1,000 томів). Одночасно товариство посилає професійного канадського бібліотекаря (д-ра Василя Сірського), який продовж двох місяців постарається упорядкувати цю колекцію і познайомити житомирських бібліотекарів з канадською системою каталогування та діловодства.

Цією колекцією користуватимуться усі громадяни міста Житомира, як також місцеві школи, церковна громада і, особливо, дитячий садочок „Золотий півник", для якого в колекції є спеціяльна частина дитячої літератури.

* * *

В середу, 10-го листопада ц. р., у вітальній залі української амбасади в Оттаві, відбулася церемонія передачі мистецьких творів художниці Тетяни Булавицької-Сєнкевич харківському музеєві мистецтва.

Художниця Булавицька, яка народилась в Україні і яка тепер мешкає в містечку Бросард, недалеко Монтреалю, вирішила передати частину своїх картин українському музеєві мистецтва в Харкові, з яким художниця вже раніше мала зв'язки. Мистецький дарунок пані Булавицької складався з п'яти обрамованих олійних картин і 15-ти декоративних ескізів.

Радник-посланник амбасади Андрій Веселовський, розказав про цей гідний похвали жест художниці, запевнив її, що картини будуть передані музеєві в скорому часі і підкреслив важливість повороту на рідні землі предметів архівної, мистецької та історичної вартости. Серед присутніх під час офіційної передачі мистецьких творів були, крім працівників амбасади, журналісти та представники місцевої української громади.

* * *

Юрій Богаєвський, виконуючий обов'язки Другого територіяльного управління (країн Европи та Америки), прибув до Канади, щоб відвідати українську амбасаду в Оттаві та український консулят в Торонто.

Останніми тижнями, після резиґнації Левка Лук'яненка, були чутки, що новим амбасадором до Канади буде призначений якраз Юрій Богаєвський, який в 1980 роках був довший час першим секретарем совєтської амбасади в Канаді.

Після повороту до Києва в 1989 році Ю. Богаєвський отримав відповідальну працю в Міністерстві Закордонних Справ України, і, згідно з заявами деяких українських діячів, почав вірно працювати для української держави.

На запитання чи Ю. Богаєвський дійсно має шанс отримати призначення на амбасадора України в Канаді, він відповів, що він дуже в цьому сумнівається. Його теперішнє становище в міністерстві дуже відповідальне і він думає, що його затримають на ньому. Проте, він не виключає можливости такого призначення.

Перебуваючи в Оттаві, Ю. Богаєвський, разом з радником амбасади А. Веселовським, зустрівся з високими урядовцями канадського міністерства закордонних справ, з якими він розглядав теперішній стан українсько-канадських взаємин.

В ІНТЕРВ'Ю ДЛЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ телевізійної компанії Сі-Ен-Ен заступник іракського прем'єр-міністра Тарік Азіз висловив претенсії на адресу президента З'єднаних Стейтів Билла Клінтона, звинувативши його в тому, що Б. Клінтон порушує свою передвиборчу обіцянку покращити стосунки з Багдадом. Т. Азіз запевнив, що його країна ні в чому не має наміру суперечити Організації Об'єднаних Націй і, між іншим, не перешкоджуватиме праці в Іраку міжнародних експертів, які шукають там зброю масового знищення. Ірак є готовий на всі необхідні поступки заради скасування запроваджених проти нього економічних санкцій.

Любомир Кузьма

ІВАН ІВАНЕЦЬ

(1893—1946)

II

Львівський період творчости Іванця почався 1927 року, коли він вернувся з Праги до Львова. В цьому періоді займався графікою і малярством або навіть більше графікою, як малярством. Часто брав участь у виставках. В 1927/28 і 1931 роках виставляв малярство у Львові в польському Товаристві Приятелів Мистецтв і графіку там же на виставці екслібрісів 1930 р. Брав участь в українській виставці сучасної графіки у Львові 1932 року, в ретроспективній виставці українського мистецтва в Варшаві в Державному Інституті Мистецтв 1934 року, у виставці графіки у Львові 1940 року і у виставці західньоукраїнського мистецтва в Москві 1940 року. Виставляв він також під час війни у Львові в 1941 і 1942 роках. Це все була його участь у збірних виставках, де не мав більше як кілька творів на одній виставці. Зробив тільки одну індивідуальну виставку при кінці цього періоду — в Кракові 1944 року. І це була його остання виставка. Писав також статті про мистецтво, між іншим „Федір Ємець" і „Слово про екслібріс". 1941 року одружився з Лідою Паращук, учителькою, мама якої була реставраторкою картин у Львівському музеї.

25 картин з краківської виставки походять зі сорокових років, з останньої фази львівського періоду. Вони в тому сенсі зображують вершину його еволюції. У них бачимо здійснення тих принципів, котрі він виклав на самому початку, 1914 року, у статті про модерне малярство. З них треба брати дані до характеристики творчости Іванця львівського періоду. Хоч їхні чорно-білі репродукції не показують кольору, але дев'ять кольорових репродукцій з приватної колекції дають деяке поняття про кольористику творів Іванця.

Іванець був малярем живої природи. Не малював натюрмортів. Часто малював коні, краєвиди і людей при праці. Мав інтуїтивне відчуття поезії природи і законів малярської композиції. Це поставило згадані картини вище пересічного позему. І тому Краківський музей їх забрав. Між ними є його автопортрет, що зображує молодого мистця в тракті малювання. Мабуть, єдиний його автопортрет, що дійшов до нас, або єдиний взагалі намальований. Іванець не був зацікавлений портретами і намалював їх мало. Вкладав свою душу в інші теми. Це були настроєві композиції з природи і життя українського села: улюблені коні в різних позах, зима в селі, коли сніг тане на дахах, молотьба збіжжя на полі, праця у каменоломі, широке село коло ріки. Такі теми Іванець розв'язує дуже добре і це без сумніву його найкращі картини з тих, що дійшли до нас.

Із тих, що пропали, знаємо тільки назви 17 картин, котрі були у Львівському музею українського мистецтва до 1952 року, тоді їх знищили українські аґенти КҐБ, що вдавали великих мистецтвознавців і згідно з пляном комуно-московських шовіністів нищили українську культуру. Знищено або розкрадено твори всіх галичан і всіх мистців-еміґрантів, разом 19 скульптур і 299 картин. Для прикладу подаю імена деяких знаних мистців і кількість їхніх знищених творів: Бойчук —14, Іванець — 17, Курилас — 40, Мороз — 14, Новаківський — 12, Сосенко — 13, Труш — 8, Холодний, старший — 31, Архипенко — 2, Коверко — 5, Литвиненко — 4, Павлось — 3. Знищено також 17 портретів церковних достойників, переважно митрополитів і єпископів XVIII і XIX сторіччя, мальованих невідомими мистцями.

Серед 17 творів Іванця були чотири великі картини, мальовані 1916 року: „Портрет вістового", „Кінна атака під Брикулою", „Обоз в завірюсі", „Стрільці". Решта — невеликі краєвиди: жнива й інша праця на полі, церкви, нутро гуцульської хати. Стрілецькі картини мали спеціяльну вартість: єдині зі стрілецького періоду, що не пропали 1920 року.

Останній період творчости Іванця, період заслання, був короткий і трагічний. Коли совєтські війська наново окупували Галичину 1944 року, Іванець рішився їхати на еміґрацію. Переїхав з дружиною до Кракова і там перебував один рік. Коли на початку 1945 року совєтська армія уже була в Польщі, в дорозі до Німеччини, Іванець виїхав до Чехо-Словаччини, а звідти до Відня, де йому треба було залишитися або їхати на Захід до Німеччини. Однак він лишив був свої картини в Кракові. Журба про них показалася фатальна в наслідках. Останнім поїздом вернувся з Відня до Кракова, щоб „рятувати" свої картини. Не знаємо докладно, що з ним сталося в Кракові, але правдоподібно польські комуністи арештували його і передали совєтським. До того іронія долі хотіла, щоб поляки „врятували" його картини, забравши їх до музею. Були б зробили те саме, навіть якби Іванець не вертався до Кракова.

З початком травня 1945 року Іванець вже був у тюрмі в місті Ратібор. Його дружина вернулася з Відня до Чехо-Словаччини і там лишилася. Іванець перебув у Ратіборі півроку, до 29-го жовтня 1945 року. В тюрмі багато рисував. Моделями йому були товариші недолі, мабуть такі самі втікачі, як він, виловлені в Польщі або в Німеччині. Жив у великій довгій тюремній кімнаті, котру нарисував. Під стінами були низькі ліжка, на яких сиділи або спали кількадесят до сто осіб. Тюрма була збудована з дерева. Рисунки Іванця є доказом, що він не заламався у тюрмі, але продовжував працювати в своєму мистецтві, оскільки була можливість. Деякі рисунки були портретами, коли зображували одну особу або її голову. Їх він підписував своїм ініціялом і давав дату та ім'я моделя. Інші рисунки показували групи в'язнів, що сидять або лежать на ліжку. У всіх рисунках видно його феноменальну здібність кількома рисками схопити індивідуальну характеристику моделя, позу тіла, форму і вираз обличчя.

29-го жовтня 1945 року приїхала до Іванця його дружина Ліда і він передав їй свої рисунки. Їй вдалося привезти їх до дому в Чехо-Словаччині. Того самого дня,

(Закінчення на стор. 5-ій)

Свято Св. Покрови і ювілей церкви у Пармі

Кожного року УКЦерква Покрови Пресвятої Богородиці у Пармі святкує Храмове свято Покрови в жовтні, але цього року цю урочистість відсвятковано в поєднанні з ювілеєм 20-ліття її існування. Подвійні святкування започатковано торжественною Службою Божою 14-го листопада 1993 року, в сослуженні о. пароха Івана Чировського і гостя, пароха братньої патріяршої церкви — собору Свв. Володимира і Ольги в Чикаго, о. крилошанина Івана Кротця, який виголосив змістовну і відповідну до хвилини проповідь. Спів загармонізовано церковний хор під диригентурою інж. Зенона Мягкого.

По закінченні молитовної частини почалася спільна трапеза і концертова частина святкувань. Д-р Вірослав Кость, радний президії церкви Св. Покрови, відкрив імпрезу, запрошуючи до молитви о. настоятеля Івана Чировського. Отець парох по молитві вів далі імпрезу, перше відчитавши привіт від Владики Роберта Москаля. Д-р В. Кость, в імені президії і управи церкви, привітав головного промовця отця крилошанина Івана Кротця, отця-пароха Івана Чировського з дружиною, численно заступлених гостей, представників українських православних церков і місцевих організацій в Пармі гостей та парафіян.

На протязі цих двох десятків років наша церква переходила різні фази свого розвою і були труднощі, але при Божій помочі і за посвяченням спочатку наріжного каменя, а потім самої церкви Патріярхом Йосифом І, ми добилися, споєні ідеєю любови до рідних традицій і календаря, духових і матеріяльних успіхів і далі сміло й витривало прямуємо до цілі. Доктор Кость згадав нашого першого пароха отця крилошанина Павлишина, а ціла заля однохвилинною мовчанкою і повстанням з місць вшанувала пам'ять незабутнього першого пароха церкви. Далі виступ молоді при церкві Св. Покрови в інсценізації „Скорбна мати" П. Тичини попередила промова П. Наталії Крісляті про почитання Богоматері в нашому народі. В історично-хронологічному порядку прелегентка перейшла всі періоди наших часів, почавши від св. Володимира і Ярослава Мудрого, коли український нарід став у році 1037-му під покров Пресвятої Богородиці. Під світлим покровом Богородиці спочатку княжі дружинники, а далі наші козаки вирушали в походи проти своїх ворогів. Також в новітніх часах наше Січове Стрілецтво в 1920-их роках, а в Другій світовій війні — наші військові формації, як УПА і І-ша Дивізія УНА, обрали собі Матір Божу своєю Покровителькою і Заступницею.

В дитячій інсценізації, — композиція і цікаве пов'язання уривків віршів і думок поетів та письменників: Юрія Клена, Матієва Мельника, Романа Завадовича і П. Тичини, — представлено молитовно-патріотичну сцену з Богоматір'ю посередині сцени, а поодинокі молитви та поезії гарно рецитували діти на сцені та чотири янголи по боках.

З-поза сцени доходило відлуння співаних пісень в честь Богородиці, як кант „Через поле широкеє" і „Ой, зійшла зоря вечоровая", при акомпаньяменті бандури. Всі ці вокально-рецитаційні пов'язання творили ідейну цілість. Діти вив'язалися гарно зі своїх завдань і за це належиться признання учителькам і катехиткам церкви, передовсім Олі Кость, Марійці Василині, Рожі, Тарнавським і Ґудз, які вже довгі роки працюють конструктивно з нашою молоддю і дітьми. Потім о. Чировський запросив обід.

В міжчасі прибули на імпрезу отець митрофорний Степан Ганкевич з паніматкою і о. парох Іван Наконечний з паніматкою з УАПЦеркви Собору Св. Володимира у Пармі. По обіді д-р В. Кость представляв особи при президіяльному столі.

Кульмінаційним вершком програми було Слово запрошеного гостя з Чикаго отця крилошанина І. Кротця, який змістовно, образово і цікаво представив на початку шлях Патріярха Йосифа, Ісповідника Віри, вже по Його виході на волю по 18-літнім засланні на Сибірі, та Його невсипущу працю над духовим споєнням своєї розсіяної по світі, пастви та завершення нашої Церкви патріярхатом. Якраз минуло 30 років, 11-го жовтня, коли наш Патріярх на II Ватиканському Соборі висунув ідею створення Патріярхату. Він виступав відважно, невтомно і справедливо, як Ісповідник Віри та Символ свідчення і нашого мучеництва. Всі отці Собору повстанням з місць і невгаваючим аплявзом вітали виїмкову постать Каторжника і Главу Церкви — Отця Йосифа. Вже в році 1965 піднесено Його до гідности Верховного Архиєпископа, а в 1967 іменовано Кардиналом. До успішного завершення ідей Патріярха, проте, треба було співпраці, єдности та зрозуміння, а цього нам якраз бракувало і бракує тепер. Посіяне зерно Патріярхом Йосифом, плекання нашого обряду, традицій та старого календаря й ідеї Патріярхату знайшли сприятливий відгомін серед ідейного духовенства і мирян. Патріярх Йосиф дав нам дороговказ, по якому нам треба іти і боротися. Чикаґо вперше заініціювало боротьбу за традиції, календар та Патріярхат. Треба було поборювати великі труднощі, але вкінці, в році 1973-му, сам Патріярх Йосиф посвятив Собор Святих Володимира і Ольги в Чикаго, і першим парохом собору став незабутній бл. п. о. митрат Мар'ян Бутринський. Собор Свв. Володимира і Ольги став прикладом до наслідування для інших наших церков не тільки в матеріяльному, але і в духовому аспектах. Нещодавно Собор святкував своє 25-ліття. Інші патріярші церкви святкували: Парма 20-ліття і Філядельфія 15-ліття. Ці церкви видали зі себе визначних провідників, з яких вже багато, на жаль, відійшли у засвіти. Ми згадуємо їх з вдячністю і продовжуємо почате ними діло духового відновлення та єдности.

З незалежністю України, — казав прелегент, — надійшла і нова доба нашої еміґрації та виміни з краєм, і ці справи треба трактувати серйозно. Приходить черга нашим дітям перебрати керму українського релігійного і культурного життя, тож приготовляймо їх до цього.

При кінці свого Слова отець крилошанин В. Кротець бажав парафії Покрови Пресвятої Богородиці у Пармі успіхів, витривалости, а передовсім доброго виховання нашої молоді. Зібрана публіка нагородила прелегента грімким аплявзом і, повставши з місць, зробила йому овацію. Сам отець крилошанин В. Кротець був у роках 1976—77 парохом нашої церкви.

Закінчуючи свято о. парох Іван Чировський дякував прелегентові, прибулим отцям, управі президії церкви, виконавцям і керівникам імпрези, паням в кухні, хорові і тим, що прикрасили залю і сцену, та всім прибулим на це подібне торжество. Гість отець крилошанин В. Кротець закінчив імпрезу відспіванням молитви разом зі всіма зібраними на залі, з нашою усією Святопокровською родиною.

Д-р Володимир Боднар

Зустріч української громади із І. Драчем

В неділю 31-го жовтня ц. р. в залі св. кн. Володимира в Чикаго Українсько-Американська Координаційна Рада, УАКР, Відділ Іллінойс, влаштувала зустріч із визначним поетом Іваном Драчем, депутатом Верховної Ради України, головою Української Всесвітньої Координаційної Ради в Києві, головою Т-ва „Україна" і першим головою Руху. Ще далеко до початку запланованої зустрічі люди заповнили залю; вони прийшли вислухати доповідь шановного гостя з України. Подружжя Іван і Марія Драчі, в супроводі консула Анатолія Толкачова і його дружини Людмили, дружини генерального консула Анатолія Олійника Зої Олійник, увійшли на залю під рясні оплески очікуючих присутніх і засіли за головний стіл, за який запрошено Івана Геля, депутата Верховної Ради України, Дарію Яросевич від Руху та Катерину Домашевську від УАКРади.

Голова мгр А. Скиба відкрив зустріч, привітав дорогих гостей і громаду та представив Івана Драча, розповівши про многогранну й довголітню діяльність цього заслуженого українського державного мужа. Достойний І. Драч у своїй одногодинній промові з'ясував докладно ситуацію, яка привела до радісного проголошення незалежности України. Далі вказав він на два роки незалежности України, обтяженої економічними, політичними труднощами. В доповіді прелегент зупинився над справою дострокових виборів і ролі демократичного бльоку в них. Він також вказав на великий вплив соціялістично-комуністичного бльоку, що може бути поважною загрозою при виборах. По доповіді І. Драча, голова А. Скиба попросив до слова дорогу гостю Марію Драч, яка розказала цікаво і змістовно про діяльність жіночих організацій в Україні, їх успіхи та труднощі. На жаль, на думку прелегентки, більше труднощів, ніж успіхів, але труднощі і є на те, щоб їх поборювати. В її блискучій промові доповідачка влучно вказувала на превелике місце української жінки не тільки в родинному колі, але й на громадсько-церковному та політичному полі діяння як у сучасній Україні, так і в українській діяспорі.

Опісля із коротким словом виступив Іван Гель. Шановний доповідач влучно доповнив спостереження Івана Драча про сучасну ситуацію в Україні. По цих виступах відбулася жвава виміна думок — дискусія, в якій забирали слово коло 25-ти дискутантів; було заторкнено широкий вахляр справ.

Частину зустрічі вів заступник голови УАКРади д-р М. Домашевський. Він дотепно і прихильно представив гостям наших політичних діячів міста Чикаго, розповідаючи коротко про їхні досяги на громадсько-політичній чи науковій ниві.

Катерина Домашевська

На свіжу могилу св. п. о. Теофіля Гурка

В суботу, 13-го листопада, ц. р., в ранніх годинах перестало битися серце о. декана Теофіля Гурка на 82-му році його життя. Покійний упокоївся в Бозі у Вегревілі, Алберта, Канада, по затяжній недузі. Отець Теофіль народився 14-го травня 1911 року в селі Либохора, повіт Турка над Стриєм, у Західній Україні (Бойківщина) у горах Карпатах, в батьків Андрія і Теодозії з Білинських Слотило.

Батько св. п. Теофіля Гурка Андрій, Гурко працював лісничим у лісах барона Лібіґа, що був власником багатьох маєтків на великій території Галичини. Народну школу закінчив в Либохорі; до державної гімназії ходив у Перемишлі, але іспит зрілости здав у 1933 році в Малій Семінарії у Львові. Митрополит Андрей Шептицький спеціяльно заложив Малу Семінарію з ціллю помогти нашим студентам, яких переслідувала польська влада, усуваючи їх зі всіх державних шкіл Польщі. Отця Теофіля Гурка арештувала польська поліція і забрала силою з кляси якраз перед самою матурою у державній гімназії в Перемишлі, запідозрівши його в убивстві польського міністра Тадеуша Голуфки в Трускавці. Потім Теофіль Гурко студіював п'ять років у Духовній семінарії в Перемишлі; згодом, в році 1938-му, його висвятив Перемиський Владика і Ісповідник Віри Йосафат Коциловський на священика.

Як священик о. Теофіль не тільки навчав вірних правд віри, але і проводив широку усвідомлюючу працю серед нашого селянства. Влітку 1939 року, на празнику в селі Ільнику його арештували за патріотичну проповідь та засудили в Самборі на два роки тюрми. Перед приходом большевиків, на щастя, за дозволом церковної влади він зміг податися за річку Сян під німецьку окупацію, де став парохом села Михайлевичі, коло Рудок; тут він перебував до 1944 року.

Перед поновним приходом большевиків переїхав отець Теофіль на Судети, до Дойч-Габель, і працював з Апостольським Візитатором о. Николаєм Вояковським. Звідси перенісся він до Баварії, спочатку замешкавши в Лорда Дрекселя, а опісля працюючи як катехит у таборі біженців в Реґенсбурзі.

До Канади Отець еміґрував у грудні 1948 року. У Вінніпеґу працював він душпастирем на різних місцях, як Вадена, Саскачеван, Нелсон, та в Британській Колюмбії в Мирнам, Летбрідж, а потім у Алберті, в епархії Владики Саварина, далі у Владики Химія в Калгарі, Радвай, Кренброк, Крестон та інших. Був він добрим організатором і побудував три церкви в Саскачевані та в Алберті.

З нагоди 50-ліття священства о. Теофіля, в році 1988-му, біля десяти священиків з Владикою Химієм на чолі, та багато богомільного народу у Вегревілі, Алберта, урочисто і величаво вшанували своєю присутністю цю виїмкову оказію. Бл. п. отець Теофіль був ревним священиком, щирим українським патріотом та звеличником ідей Патріярха Йосифа. Фізично був він сильної будови, енергійний, відважний, підприємчивий та погідної вдачі.

Отцеві Теофілеві на просторих територіях — лятифундіях провінцій Саскачевану і Алберти приходилося обслуговувати кількадесят далеко розкинених від себе скупчень українського поселення, і він часто мусів послуговуватися приватними літаками наших заможних фармерів. Отець мав чотирьох братів, з яких два загинули на жорстокому засланні в Сибірі.

Похорони св. п. о. Т. Гурка почалися 16-го листопада у Вегревілі при участі 15-ти священиків та Владики Дацька й багатьох людей з околиць, а тіло Покійного спочило 17-го листопада на українському цвинтарі в Едмонтоні. Попрощали його вірні з переконанням, що людина вмирає тільки фізично, але душа Спочилого і його добрі діла житимуть у наших серцях і молитвах завжди. Вічна Йому Пам'ять!

Володимир Боднар

„РАЗ ДОБРОМ НАГРІТЕ СЕРЦЕ — ВВІК НЕ ПРОХОЛОНЕ"

В січні минулого року Чикаго зустріло 127 дітей з України, які прибули до ЗСА для поправи здоров'я та віджевлення. Більша частина з них через чотири місяці повернулася додому, в Україну, а інших американці — передусім наша українська діяспора — вирішили адоптувати у своїх сім'ях.

• • •

... Одного серпневого вечора за довгим ресторанним столом панувало особливе пожвавлення. Кожен з групи американських туристів-українців прагнув і мав що сказати з нагоди святкування в Тернополі другої річниці незалежности України, свідками чого вони були. Розмова проходила в атмосфері здивованого захоплення, радости й гордости за народ, який у такий складний для молодої держави час так урочисто та широко відзначає своє найбільше національне свято...

Напроти мене за столом сиділа немолода вже сивоча жінка, яка майже не брала участи в загальній розмові та лагідно розмовляла про щось з яснооким дівчатком, що примостилося поряд і любовно горнулося до жінки. Подумалося, що ця дівчинка, очевидно, місцева родичка заокеанської туристки, і більше формально, ніж від цікавости, я запитав:

— Як ти, дівчинко, називаєшся?

— Оленка! — жваво відповіло дівча. — А це, — показало зграбно долонькою на сивочу жінку, — моя буся, у якої я жила в Дітройті!

Здавалося б, у відповіді не було нічого інтригуючого: бабуся то й бабуся. Але що має означати оте „жила в Дітройті"? Після вечері я й запитав про це в провідниці групи Варки Бачинської.

— Знаєте, — відповіла та, — давай-но я вас з Надією Кунинською познайомлю і, може, вона сама захоче вдоволити вашу цікавість?

Отже і сталося, що оте Оленчине „буся" стало приводом для розмови як з Н. Кунинською, так і її доброю знайомою Евою Козак.

Обидвох їх об'єднало не лише те, що, рятуючись від сталінського зашморгу, покинули рідну землю і лише тепер, через півстоліття, вперше ступили на святий поріг вітчизни; не тільки те, що прилетіли разом з-за океану, аби вклонитися рідній землі, а й, власне, випадок долі, що його привезли до ЗСА згадувані на початку цієї розповіді маленькі українці з краю.

— Сталося справжнє чудо для моєї доньки Ірини Зіман, яка так довго хотіла дитинку, — почала Е. Козак. — Ми познайомилися в ті дні з Н. Кунинською і вона рекомендувала нам дівчинку з-посеред тих багатьох дітей. При цьому дала нам число телефону в Чикаго, і донька відразу туди задзвонила. От так у нашій сім'ї з'явилася шестирічна Людмила Цвітка з України, щоб стати доброю дочкою моїй Ірині, а мені — внучкою!

— Отак просто?

— О, ні! Труднощі були дуже великі! Але наша в ЗСА українська адвокат їздила сюди, до Тернополя, аби полагодити справи. Між іншим, було й питання про те, як дивиться на адоптування Людмилки в нашій родині мій зять американець. Та він просто не уявляє собі, як би вони жили тепер без тої дитини! Без єдиного слова відразу погодився, що Людмилка буде відвідувати українську школу, і взагалі готовий дівчинці неба прихилити!

Ми також відчули, що Людмилка відразу полюбила нашу сім'ю усім своїм серденьком. А коли якось зайшла мова про можливе її повернення додому, то я просто не могла дивитися в її сиротські заплакані оченятка. Нині ми впевнені, що Людмилку в нас вже ніхто і ніщо не відбере!

— Однієї неділі я, як звичайно, була в церкві. На проповіді наш парох сказав, — долучається до розмови Н. Кунинська, — що до Америки приїжджають діти, про яких ми тут зараз говоримо. По кількох днях після того приїхав до нас священик з Чикаго. Ми мали з ним зустріч, на якій отець запитав, чи не хотів би хтось з Дітройту прийняти на чотири місяці на віджевлення в сім'ю дітей з України.

Я відразу на те зголосилася, а тоді ще кілька родин. Отець пояснив нам умови, підкресливши особливо, що тим дітям-сиротам і напівсиротам передусім потрібне родинне тепло. Я попросила, щоб нам дали дівчинку з українським прізвищем, і так в нашій сім'ї появилася Оленочка Золотнюк. Очевидно, що перед тим, як ми взяли її з церкви св. Йосафата у Воррені, вдома для дівчинки вже було все належно приготоване, починаючи з гарної спальні.



Оленка з Тернополя (Світлина Варка Бачинська)

Оленка виявилася дуже солодкою, милою дівчинкою, відважно відповідала на всі запитання, так що до контактування прийшло в нас відразу. За тиждень ми вписали її до другої кляси нашої української школи при церкві Непорочного Зачаття. Дівчинка гарно навчалася, та найбільше цікавилася музикою й танками. Спочатку, спостерігаючи за тим, як Оленка чудово виконує балетні вправи, ми подумали, що вдома вона відвідувала відповідну школу. Але виявилося, що то вона сама собі ранками вправляла коло телевізії, як сказала, аеробіку.

Ми з дівчинкою багато їздили, показували місто, водили на різні дитячі розваги. Але насамперед повели до дентиста і той гарно полікував їй зубки. Інший лікар виявив, що в Оленки є проблема з щитовидною залозою і призначив відповідні ліки, які ми їй щодня давали. Дитина мінялася, як то кажуть, просто на очах, а ми всі дуже раділи з того — від донечки мого сина Ігоря Мартусі, з якою найліпше бавилася Оленка та за прикладом якої називала мене „бусею", і до чоловіка мого Миколи, якого просто кликала дідом.

12-го травня діти з України мали повертатися додому. Про це Кунинських також було повідомлено листовно наперед. Були дуже засмучені тою звісткою, бо все ж сподівалися, що діти могли би перебути в ЗСА ще й бодай літні вакації. Але прийшов другий лист...

До розлучення залишилося ще з місяць, і ввесь той час дорослі в домі Кунинських жили в напруженні. Коли ж делікатно Надія Кунинська якось зачепила тему Оленчиного повернення додому, то та навіть слухати чогось подібного не хотіла. Спочатку Оленці про її листи нічого не казали, бо таки сподівалися, що все владнається і дівчинка залишиться в сім'ї на довше. Та не судилося. Як не вдалося це й багатьом іншим їх знайомим, що опікувалися подібними дітьми. Порядок, як то кажуть, є порядок, і нічого не вдієш.

— Оленка направду принесла свіжий струмінь з України, розраду в нашу хату. Особливо прикипів серцем до дитини мій Микола і просто місця собі не знаходив у ті останні дні. Ми однаково ставимося до всіх своїх дітей, але до Оленки в тому ставленні було ще щось таке, чого я не вмію вам тут пояснити. І дівчинка відчувала нашу любов та вміла те оцінити.

Між іншим, думаю, для вас може бути цікавим таке. Щонеділі ми з Оленкою ходили до церкви. Дівчинка бачила, що я йду до Святого Причастя і собі так хотіла. Я пішла до отця Христофора Войтини у Ворревні і той, вислухавши мене, зарядив, щоб Оленку підготували до першого Причастя. Тиждень перед ним я повела її до парохії, де отець її перепитав, і вона чудово відповіла. В суботу перевели з дітьми в церкві пробу. А в неділю я не могла стримати сліз, бачучи нашу Оленочку в чудовій суконочці, у вельонку, з молитовником у рученятах під час тої першої великої події в її душі! Наступної неділі дівчинка прийняла ще одне Причастя. А тоді прийшло те 12-те травня...

...Багатьох з тих дітей опікуни відіслали до Чикаго літаком. Кунинські ж, аби ще бодай трішки побути з Оленкою, повезли її туди автом.

З Дітройту до Чикаго шість годин їзди. Ми виїхали день перед тим, заночували по дорозі з Оленкою в готелі. Не думаю, що я спала тої ночі...

Наступного дня прибули на летовище в Чикаго, здали багаж. А Оленочка крутиться коло мене, в очі мені своїми синіми оченятами заглядає: „— Бусю, я не хочу їхати..." — горнеться до мене. Мені слізьми в очах збираються, а я тамую їх і кажу: „— Оленочко, дитинко злота, мусиш їхати..."

Стояли ми на летовищі, аж літак у хмарах сховався... Через кілька днів я зателефонувала до Тернополя і довідалася з полегшенням, що Оленочка щасливо прибула до справжньої бабусі. Остання ж не могла нам надякуватися за все, що ми зробили для її внучки, за все інше... А на Різдвяні Свята дістали ми вітальну карточку від Оленки та листа, в якому вона писала, що дуже скучила за нами, що там також ходить до Святого Причастя...

Надія Кунинська переплела пальці рук, підвела голову вище і, закривши на хвильку очі, замислилася. Відтак, закінчуючи, сказала:

— Я щиро радію за Еву Козак, за її доньку Ірину Зіман, яким, виглядає, залишать їх Людмилку. Наша ж Оленка не кругла сирота, і хоч бабуся її, як сама мені сказала, всім серцем хотіла б щоби внучці її жилося щасливо в Америці, є мало ймовірним, аби нам тут щось вдалося зробити.

Я не знаю законів України, але ось що скажу. Мама Оленки померла, а батько залишив сім'ю, коли дівчинка була ще зовсім крихіткою, та весь час, майже десять років, не давав жодної копійки на утримання дитини. Тепер же, коли довідався, що Оленку бажають адоптувати люди в ЗСА, пробудилася в ньому „велика любов" до дитини і категорично став проти.

Я не можу зрозуміти того батька, який не бажає щастя рідній дитині. Так само не можу я зрозуміти закону, який стоїть на боці такого „батька". Бог створив людей для щастя. Але, видно, ще далеко не в кожному серці поселилася гуманна християнська мораль.

Замість післяслова

Родина Еви Козак впродовж усього перебування в ЗСА належала до СУМ. Кунинські — до Українського Патріярхального Товариства, де чоловік Надії Микола декілька каденцій був головою; впродовж багатьох років належать вони до 174-го Відділу УНС в Дітройті.

Еву Козак у 1942 році забрано на примусові роботи до Німеччини і довгим був шлях її поневірянь заки, не бажаючи повертатися на гулаґівську сталінську „родину", прибилася долею до американського берега.

Як донька греко-католицького священика села Назірна біля Коломиї та свідома українка, змушена була вона залишити рідний край у 1944 році.

Обидвом тим жінкам, коли через довгі півстоліття відвідали землю свого дитинства та юности, все життя блискавично прокрутилося, мов на чарівному відео, і обидві плакали. А з ними втирали сльози й ті їх краяни, які росли колись разом з ними та все пам'ятали.

У Миколаївці Бучацького району на Тернопільщині своєї церкви не було, і вірні ходили до храму в сусіднє село. Брат Еви Козак Василь Дутка збудував церкву в Миколаївці на стриєвому лані. А Ева з кузинами, які проживають в Англії, подарувала храмові чашу для Причастя, священичий фелон тощо.

Церкву в Назірній збудовано в час, коли парохом був там батько Надії Кунинської. Тож коли прийшов час відродження справедливости, громада села вирішила: „Священик, при якому будувалася наша церква, був греко-католиком, і *ми вимагаємо права сповідувати та відправляти цей обряд!*" Нині храм Божий в Назірній чудово відновлено; люди прибрали його вишиттям, позносили сюди святі образи старих часів. Рідна ж сестра Надіїна з Коломиї пофірувала церкві чудовий різьблений вівтар.

І Ева Козак і Надія Кунинська під час перебування в рідних місцях побачили, як тяжко працюють та нелегко живуть їх краяни, але усвідомлюють, що наразі не може полегшити людям те життя й сама ще слабенька молода держава. І обидві одностайні в тому, що, вклавши стільки труду в справу незалежности та відродження України, наша діяспора в світі не може нині опускати рук у своїй невтомній праці для України.

Великий Тарас Шевченко писав у одній із своїх поезій: „Раз добром нагріте серце — ввік не прохолоне". Життя переконує, що таких, добром нагрітих сердець в українського народу не бракує. Сердець, які чуйно вловлюють чуже горе та сприймають його, як власне. Дай же вам Боже, люди добрі, щастя та здоров'я, дай вам, Боже, радости й пошани в інших на довгі роки! Цього, я впевнений, зичать вам і ті діти, яких ви пригріли та оповили ласкою в нелегкі для України нашої часи.

Н. Кунинська віддавна є постійною читачкою щоденника „Свобода" та „Українського Тижневика", Ева Козак періодично купує ці видання в кіосках.

— Думаю, Євцю, що після того, як прочитаємо про цю зустріч статтю Володимира в „Свободі", ти передплатиш цей часопис, що? — пожартувала Н. Кунинська.

— Безперечно! — зовсім не ображаючись та природно усміхнувшись на жарт подруги, відповіла Е. Козак.

Володимир Романюк, Україна

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДИТИНУ.

Відзначили Листопадові Роковини

Громади Джерзі Сити та Байонну, Н. Дж., відзначили святочною програмою 75-ті роковини Листопадового Зриву та 150-ті роковини з дня смерти Маркіяна Шашкевича. Святочну програму відкрив голова громадського комітету Ілля Шевчук. Він попросив Ліду Гаврилюк розпочати нашу програму американським гимном. Молитву за Україну та її народ провів отець протоієрей Роман Мірчук з церкви свв. Петра і Павла. Святочну доповідь виголосив д-р Ігор Мірчук. Він накреслив історичний перебіг українського народу Галицької землі, який прагнув стати вільним та ні від кого незалежним на своїй землі 75 років тому.

У мистецькій частині програми виступила солістка Ліда Гаврилюк при фортепіяновому супроводі Олеся Кузишина. Вона виконала три пісні: „Ласкаво просимо" (слова Крищенка, музика І. Білозора), народну пісню „Їхав стрілець на війноньку" та „Повернення додому" (слова А. Киричинського, музика П. Дворського).

Друга частина програми була присвячена Маркіянові Шашкевичеві. Сценку написав та нею провадив о. Р. Мірчук. Він же грав дідуся, а Маркіяна Шашкевича грав Михась Білий, семінаристів, друзів Маркіяна Шашкевича, грали Олесь Галущак, Петро Галькович та Роберт Олекса. Сцену, як звичайно, прикрасив мистець маестро Іван Цьолко.

На закінчення програми ще раз виступили Ліда Гаврилюк та Олесь Кузишин. Ліда заспівала ще чотири пісні: „Подих рідної землі" (слова В. Крищенка, музика О. Злотина), „Закувала зозуленька" (слова Т. Шевченка, музика О. Керкиша), „Ой висока та гора" (слова Ткача, музика З. Білаша, обробка Олеся Кузишина) та стрілецьку пісню „Зірвалася хуртовина".

Святочну програму закінчено гимном „Ще не вмерла Україна".

Дмитро Вох

Доповідь д-ра М. Куропася

Заходом Українського Патріярхального Товариства в Ню Йорку, в неділю 7-го листопада, в залі Спортового Клюбу відбулася доповідь д-р Мирона Куропася на тему: „Українська Греко-Католицька Церква Злучених Стейтів Америки в минулому і майбутньому". Д-р М. Куропась — викладач Північно-Іллінойського університету, дослідник-історик української еміґрації та релігійного життя в Америці, член Мирянського руху, довголітній член Головного Уряду УНСоюзу, постійний коментатор англомовного „Українського Тижневика", член Апостоляту „Marriage Council", колишній дорадник етнічних справ в Уряді президента Дж. Форда, автор-праць про українську еміґрацію Північної Америки, її коріння, спадщини і аспірацій.

При участі численної авдиторії, голова Патріярхального Т-ва Юрій Малаховський привітав присутніх та, покликавши до президії голову Крайового Патріярхального Т-ва інж. О. Пришляка і голову Мирянського руху мґр Рому Гайду, — познайомив слухачів з багатомовними досягненнями доповідача в науково-суспільній, релігійній та політичній ділянках.

Українською мовою, переконливо, свобідно у формі цікавої розповіді, доповідач М. Куропась пройшов етапи української еміґрації в Північній Америці, яка нероздільно була пов'язана з Греко-Католицькою Церквою. Перший етап: еміграція закарпатських русинів з Австро-Угорщини від 1870 року до 1914-го, серед якої помітні були впливи мадярів-угрів, що мадяризували приїжджих, переважно неписьменних і малосвідомих русинів. Важливу піонерську працю серед тієї еміґрації провів перший греко-католицький священик о. Іван Волянський своїм словом, місіями, просвітянською працею, навчаючи іміґрантів української національної ідентичности, розбудовою греко-католицьких парафій, як і культурних, кооперативних і освітніх товариств і груп. Під впливом мадярських кіл, яким не довподоби була праця греко-католицьких священиків у ЗСА, Ватикан відкликав о. Івана Волянського до краю, а згодом послав його до Бразилії, а більшість новостворених греко-католицьких парохій перебрали російські православні з Аляски, створивши Російську Православну Греко-Католицьку Церкву.

Другий еміґраційний етап до ЗСА припадає на 1900-ті роки та сягає Другої світової війни. Це Галицька еміґрація зі значною кількістю патріотичних священиків, що вели боротьбу з мадяронами, русофілами, православними, захищаючи позиції української Греко-Католицької Церкви в Америці. В тій боротьбі піддержував їх львівський Митрополит Андрей Шептицький, створився греко-католицький епископат в Америці із першим українським греко-католицьким Єпископом Сотером Ортинським у 1907 році. Знову розпочалася просвітянська, освідомлююча праця серед новоприбулих іміґрантів: о. Григорій Грушка видає перший український щоденник „Свободу" з вересня 1893 року. Створився півроку пізніше Український Народний Союз; далі — Союз Українців Католиків „Провидіння"; розбудовуються церкви, парохіяльні школи. Ця праця дала корисні результати, бо, як влучно зауважив доповідач, — „вчорашні русини — сьогодні стали українцями". Незаможна, але патріотична ця робітнича еміґрація цілою душею переживала Визвольні Змагання на рідних землях, переводила збірки, висилала гроші на допомогу Україні. Уряд Америки в тому часі (як і завжди) підтримував Росію, і сильні русофільські впливи панували в ЗСА.

Упадок молодої української держави, передчасна смерть молодого, енерґійного Єпископа Сотера Ортинського були великими ударами для галицької еміґрації. Після смерти Владики Сотера Ортинського адміністратором Греко-Католицької Церкви в Північній Америці став о. Петро Понятишин, що створив 24 нових парафій при духовній допомозі Митрополита Андрея Шептицького, який двічі відвідав Америку з метою одержати від Американського Уряду фінансову допомогу для военних сиріт та інтервеніювати у Вашінґтоні відносно productions становища українців у Галичині, що після війни опинилися під польською військовою окупацією.

За старанням Митрополита Андрея, Папа Пій XI призначив нового епископа для американської Української Греко-Католицької Церкви в особі генерального вікарія Перемиської епархії Владики Константина Богачевського з осідком у Філядельфії. З приходом Єпископа Константина Богачевського настали не зовсім відповідні порядки в Греко-Католицькій Церкві, деяка латинізація і посилення целібату серед греко-католицького клиру, зміна календаря, дещо шорстке відношення до своєї пастви, що викликало протести як серед вірних, так і серед священства. Як відповідь прийшла „екскомунікація" деяких священиків, що довело до переходу не малої кількости парафій до Православної Церкви, створюючи Українську Автокефальну Православну Церкву в ЗСА, — казав прелеґент. Щоправда, — продовжував д-р Куропась свою мову, — в пізніших роках свого душпастирювання в Америці, праця Владики К. Богачевського позначилася великою розбудовою Греко-Католицької Церкви, по будуванням парохіяльних шкіл і сиротинців. На відтинку політичного життя тогочасної еміґрації — сильною була Гетьманська організація, спортове Т-во „Січ", яке навіть мало свої військові батальйони в Американській армії та літаки, якими літав, відвідуючи Америку, гетьманич Данило Скоропадський. Створено теж Організацію Державного Відродження України, організацію Молоді Українські націоналісти, МУН, як відгомін втрати української Державности в рідному краї.

В 1933 році Америка, — під впливом звітів русофіла-журналіста з „Ню Йорк Таймсу" і дорадника в східньо-европейських справах Волтера Дюранті, що був кореспондентом у Совєтському Союзі і „не бачив" геноциду-голодомору в Україні, — визнала офіційно СССР, а із зміною політики змінилася і настанова до української еміґрації. В Другій світовій війні Америка була союзником Росії, тож русофільство було популярним. Доповідач навів епізод із своїх шкільних років у Чикаґо, що американські вчителі вимагали молитися в школі за президентів Рузвельта і Сталіна, — а коли молодий Мирон відмовився молитися за Сталіна, його після науки... побили. Ворожнеча між Церквами Греко-Католицькою і Православною, незгода внутрі громади впливали неґативно на тодішню молодь, і згодом та молодь в більшості відійшла від українства, від ідеалів українських батьків.

Прихід третьої української еміґрації припав на роки 1949—50-ті після Другої світової війни. Це була у великій мірі свідома освічена еміґрація з великою кількістю професіоналістів, — священиків, науковців, лікарів, правників і інженерів. І, за словами доповідача, — ця еміґрація почала нову працю, добу в житті української громади, нові порядки, і, на жаль, принесла традиційну українську політичну незгоду в громаду. Автор книжки „Українці в Америці" ставить запит: де шукати вини, що українська молодь того періоду залишила свою Церкву і громаду?

Історія Третьої української еміґрації до ЗСА ще чекає свого дослідника. Щоб для майбутнього зберегти Українську Католицьку Церкву в діяспорі, — мусить прийти обнова, духове відродження серед мирянства і католицького клиру та мусять з'явитися ясні і виразні напрямні.

Після доповіді мала місце жвава дискусія з цікавими думками, запитами, суґестіями, зокрема — щодо збереження молоді при Церкві, щодо глибшого зв'язку духовенства з мирянством, адоптації братств і сестрицтв в Україні нашими парафіями, щодо творення апостолятів тощо. З відродженням української самостійної Держави наша діяспора, як і раніше, продемонструвала свій патріотизм, даючи моральну і матеріяльну допомогу. Однак, наші ресурси обмежені, і громадське життя на поселеннях починає підупадати. Відносно Патріярхату, доповідач ствердив, що Українській Католицькій Церкві, яка своєю героїчною поставою та мучеництвом дала доказ вірности Апостольському Престолові, належиться визнання його Римом, бо це було б завершенням структури Помісної Церкви.

В сучасній повені доповідей з проблематики відродженої державности України, доповідь д-р Мирона Куропася, представника відносно молодшого (йому 61 рік) українсько-американського покоління pro domo sua, його турбота про майбутні шляхи Української Католицької Церкви та про українські поселення в ЗСА, його поради, як зберегти українську ідентичність, — була конструктивною та актуальною.

Оксана Луцька

Відбулася...

(Закінчення зі стор. 1)

сійського уряду стосовно позиції України до ратифікації Старт-1. Він зазначив, що застереження, затверджені Верховною Радою при ратифікації, не заторкнуть інтересів Росії і не порушують жодних норм договору.

На запитання чи правда, що Китай і Туреччина „з розумінням поставилися до позиції України щодо ядерного роззброєння", керівник турецької делеґації Гусаметдін Джинджорук запропонував журналістам отримати відповідь на це запитання на нступних зборах ПАЧЕС, які відбудуться навесні 1994 року.

Амбасадор України в Грузії Анатолій Касьяненко висловив припущення, що після того, як Туреччина підтримала позицію України щодо Старт-1, Г. Джинджорук отримав якісь вказівки з Вашінґтону, тому й ухилився від відповіді.

Будинок Мазепи

Осінню цього року мало відбутися відкриття відновленого Будинку Мазепи на Подолі в Києві. З уваги на інфляцію зросли кошти й не було в бюджеті грошей. Залишилися тільки нескінчені роботи довкруги будинку та переведення телефонічних ліній. Внутрі закінчено майже все. Треба закупити відповідні до стилю будови влаштування, меблі. Тепер діє вже музейна виставка присвячена гетьманству.

Сталося так, що тодішній представник президента Іван Салій вирішив встановити в будинку Музей Гетьманства, а не так як було рішено Міською Управою — Музей Державности. Доведеться тепер зміняти рішення І. Салія, якого усунено із цього становища. Ідея Музею Державности має ширший засяг і більші можливості для отримання експонатів. Тут на поселеннях є багато матеріялу, який матиме там своє приміщення. От, наприклад, праці мистця Василя Дядинюка та інших мистців, архіви Української Народної Республіки, архів УСС, архів УПА. Але ж і немало із теперішніх центральних архівів знайде там своє пристановище, бож становлять вони частку боротьби народу проти диявольських сил для встановлення державности.

Скульптор Євген Горбань виготовив погрудля гетьмана Мазепи, яке буде стояти перед будинком. Готова меморіяльна таблиця з усіма 12-ти меценатами. Останнім вплатив несподівано померлий св. п. Микола Шаблій. Довкруги будинку є елеґантна площа викладена із лискучого ґраніту.

Разом зібрано із дивідендою 20,353.80 дол. Із цієї суми виплачено за розписками й прилогами 10,800 дол. Точний звіт буде опублікований в пресі по завершенні всіх робіт і по відкритті будинку Музею Державности.

Маріян Коць

Іван Іванець...

(Закінчення зі стор. 2)

після від'їзду дружини, Іванця вивезли в табір Лабаєв, де пробув три тижні. Очевидно взяли його до якоїсь роботи. 19-го листопада був він депортований на Урал до міста Солікамськ, Молотовської области, куди прибув 29-го грудня 1945 року. Довша як місяць подорож є під знаком питання, мабуть по дорозі побував у інших таборах праці. Місто Солікамськ лежить у північному Уралі, недалеко від міста Сєвєроуральськ, в холодному сибірському кліматі, на географічній ширині Аляски і північної Камчатки. В перших днях січня 1946 року Іванця покликано у культбриґаду „Колпа" до праці як маляра. Це виглядало на поліпшення його долі. Однак Іванець вже не мав молодости і здоров'я Шевченка, який у дещо ліпших умовинах витримав на засланні десять років. Життя Іванця не було легке. В останньому листі до дружини він дякував спеціяльно за коц, що вона прислала, і дуже просив прислати штани і черевики, бо ті, що мав, вже „зовсім подерті, а черевики розбиті". Все таки думаю, що і в цих важких умовинах був би прожив ще довго, якби не слабе здоров'я. Півроку перебування у тюрмі, марна пожива, довга і гостра зима — все те ослабило його життєву силу.

Працював у культбригаді „Колпа" до 1-го лютого 1946 року. Потім захворів. пролежав у лікарні „Колпа" довше як місяць, але не видужав. Помер 10-го березня 1946 року і був похоронений на третій день, 12-го березня, на одному з городів біля станції Солікамськ. Так скінчилося довге і світле життя, повне праці і змагання до вершин. На далекій чужині відійшов від нас визначний маляр і графік, письменник-мистецтвознавець і борець за волю України, Іван Іванець.



І. Іванець: „Стежа в зимі", олія.



І. Іванець, як четар УСС.



І. Іванець: „Портрет в'язня".

Україні...

(Закінчення зі стор. 2)

Ґоль у Франції або Абрагам Лінколн в Америці. Вже й американська преса, яка не дуже визнається у відносинах в Україні, згадує про заколот в Україні та бідкається що тамтешній Уряд не вміє завести ладу. Не буде там ладу поки не настане пошана до закону — і той закон треба схвалити та його виконати. А що дотеперішня практика доказала, що схвалених законів не виконується і нема рішучої влади, то ту владу мусить вхопити хтось, що має рішучу, енерґійну і відважну вдачу і зуміє знайти собі належну підтримку. Народ втомлений — підтримка знайдеться.

Історія знає приклади, що у критичній для країни хвилині виринає людина, яка країну рятує. Пошану знаходить собі той державний провідник, який має успіхи. Президент Клінтон і його люди — це заприсяжені звеличники прав людини і найширшої демократії, — але далі підтримують Бориса Єльцина, який розігнав парлямент, здавив збройною силою спробу перевороту, скасував уже всі Ради, переводить приватизацію землі — робить все те, що виявляє цю рішучість, якої в Україні нема. Але криза не розв'яжеться сама від себе. Коли теперішній Президент і його Уряд не вміють цієї кризи розв'язати — мусить прийти хтось, що зробить це. Молімося, щоб таке сталося якнайшвидше.

У світлу пам'ять С. Костика

5-го листопада 1992 року на 73 році трудолюбивого життя відійшов у вічність Степан Костик. Він був матурантом Української Головної Академічної Гімназії у Львові, математично-фізичного ліцею у 1939 році, членом ОУН, в'язнем німецьких тюрем та старшиною УПА.

Глибока любов до своєї поневоленої Батьківщини, посвята юних років у боротьбі за її незалежність, участь і підтримка інституцій, організацій у безконечній праці для добра України були вплетені в мереживо життя людини дуже скромної, надзвичайно доброї та понад усе чесної і праведної.

Степан був сином зеленої Гуцульщини. Він народився 19-го грудня 1919 року у Лугах-Делятині в родині Івана і Сузанни з дому Мишкевич. В їхньому домі завжди було гамірно, весело. Було їх шестеро братів і двоє сестер. Родичі виховували їх у глибоко релігійному і патріотичному дусі. Батько, за фахом муляр-будівельник у Делятині, колишній Січовий Стрілець, тяжко працював, щоб прокормити таку велику родину.

Після закінчення народної школи у Делятині, Степан замешкав у свого вуйка Юрія Бруняного, завдяки якому почав науку в Головній Українській Академічній Гімназії у Львові.

Протягом усіх років був одним з кращих учнів, належав до Марійської Дружини, був активним членом спортового та драматичного гуртків. Зі своїм уродженим відчуттям краси, при помочі багатьох друзів, оформлював, малював декорації сцен усіх виступів драматичного гуртка.



Св. п. Степан Костик

Закінчивши гімназію у 1937 році, продовжував науку в головній УАГ у математично-фізичному ліцеї, який завершив матурою у травні 1939 року.

Княжий город Львів очарував його. Тут кристалізувалися його молодечі ідеї. Тут під час гімназійних років став активним членом ОУН, присягаючи на вірність Україні в боротьбі за її незалежність.

По матурі Степан вступив на політехніку, але вже на другому році студій, під час большевицької окупації, мусів покинути Львів і переїхати до Станиславова. Тут працював креслярем і книговодом у лісному підприємстві та продовжував підпільну діяльність в ОУН.

Вліті 1943 року його заарештувало ґестапо. Мучили його допитами у Станиславівській тюрмі, відтак перевезли до тюрми при вул. Лонцького у Львові, а відтак до тюрми при вул. Монтелюпе у Кракові на дальші допити і слідства. С. Костик залишився там до часу, коли большевики вже оточили Львів, тоді його звільнили.

В темраві ночі покинув рідних і пішов у Чорний Ліс, вступивши до УПА, дістався до куреня курінного командира „Грома", як старшина брав участь у боях з большевицькими наїзниками. Тим часом його здоров'я, підірване тюрмами, погіршувалося: висока гарячка, запалення бронхів, врешті початок туберкульози мучили його і з кожним днем ослаблювали.

Після бою з большевиками коло Перегінська на південь від Калуша, командир „Грім" вирішив іти в рейд, щоб видістатися з-під большевицького оточення. Степан не міг вже брати участи у боях. Примістивши поранених по селянських хатах у Рафайлові, рішився сам іти на захід через Хуст, Мукачів та Ужгород. Тут вдалося йому приєднатися до групи робітників, яких німці перед закінченням війни перевезли до Баварії. Дістався до санаторії у Ліндеберґ-Рід (французька зона), де лікувався до лютого 1947 року.

Опісля записався на заочні курси журналістики при Українському Технічно-Господарському Інституті в Реґенсбурзі та на курси англійської і французької мов при Інституті Живих Мов в Авґсбурзі. Переїхавши до Америки у 1950 році, він організував зустріч абітурієнтів УАГ. Перша така зустріч відбулась у Ню Йорку в 1959 році, щоби відзначити 20-ліття матури. Прибуло коло 30 матурантів і учнів, були присутні професори д-р Михайло Тершаковець, д-р Богдан Романенчук та о. Дмитро Мигоцький. Відтак відбулися зустрічі з нагоди 25,30 і 40-ліття матури на оселі родини Кобзарів „Ксеня" в Гантері. Всюди душею та організатором був Степан Костик при співпраці з Тарасом Грицаєм, Дадою Мосорою-Франкен, Мікою Левицькою- Рейнарович, Стефанією Звір-Гук, Володимиром Трембіцьким, Славком Шереметою. Романом Скримій-Пиндус, Сидором Тим'яком та іншими. Крім того Степан був активним членом Ділового Комітету у підготові відзначення 100-річчя Української Академічної Гімназії, яке відбулося 28—29-го червня 1968 року на Союзівці.

Стан здоров'я С. Костика ніколи не був задовільний. Уже в Америці пробув 2.5 року в санаторії на лікуванні туберкульози, мусів пройти дві складні операції. Ціле своє життя мав трудноші з диханням, відтак долучилася сильна астма і врешті недуга серця. Та все те не зламало його, бо він відзначався сильним характером та бажанням працювати і вчитися.

Під час перебування в санаторії при допомозі підручників та інструкцій закінчив курси механічного креслення. Згодом 20 років працював в інженерному відділі американської фірми. Своїм знанням та бездоганним характером здобув признання та пошану від дирекції і співпрацівників. Коли його підприємство перенеслося до іншого стейту, він працював від 1977 до 1987 року, як інженерно-проєктовий кресляр у фірмі Grant Hardware, аж до відходу на емеритуру. Прощали його всі як людину, яка відзначилася надзвичайно професійним виконанням своїх завдань.

Степан Костик зумів побороти багато життєвих труднощів завдяки допомозі і відданості його любої дружини Надії, з дому Чікало, також колишньої учениці УАГ. Вони побралися у 1965 р. 27 років провадили спокійне гармонійне життя, яке базувалося на щирій, ніжній любові. Разом працювали, разом переборювали різні труднощі, а коли стан здоров'я Степана підупав, дружина піклувалася ним, хоч сама теж нездужала та потребувала опіки.

Добро України залишилося важливою ціллю до останніх хвилин його життя. Не забував своєї любої Гуцульщини. У 1960-их роках був активним членом, опісля секретарем Головної Управи „Гуцульського Осередка" Ню Йорку й околиць. У 1980-их роках був активним членом Головної Управи Українського Світового Об'єднання Гуцулів (УСОГ), фінансово підтримував журнал „Гуцульщина".

С. Костик допомагав у підготові до світового з'їзду УАГ, який відбувся у 1991 році, висилав книжки та підтримував працю Комітету Приятелів УАГ, який зорганізувався у Філядельфії. Д-р Євген Новосад в імені Управи Товариства Приятелів УАГ у Львові переслав дружині покійного Надії співчуття: „Ми болієм з Вами, бо в особі Степана втратили вірного приятеля Академічної Гімназії, а українська громада втратила теж живучий символ українського воїна і великого патріота-повстанця".

До останньої хвилини свого життя Степан цікавився та тішився, що Україна вже самостійна. Він знав, що вже не побачить своїх рідних, свого чарівного Львова, любої Гуцульщини та дорогої України.

5-го листопада 1992 року погасло життя дорогого нам усім Степана Костика. Племінник покійного Орест привіз землю з рідного Лугів-Делятина, за яким Степан постійно тужив.

Сидір Тим'як

АДМІНІСТРАЦІЯ „СВОБОДИ" ПОВІДОМЛЯЄ,
що оголошення чотирьох українсько-американських подорожних аґенцій в справі запрошень для гостей з України до ЗСА, були поміщені помелково. Вони відносилися до минулого року і тоді були поміщені. Проситься читачів цього року їх не брати до уваги.